

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע "פרשת תזריע מצורע – אבות פרק ב"

עורך: הרב יוסף ברגר

לתגובות והנצחות – לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

שהקב"ה ישפיע עליו טוב וחסד עד שישאל את עצמו האם אני ראוי לכ"כ הרבה טוב וחסד? וזה ייחשב לו כ"רדיפה"...

ובדרך זה פירש הרמ"ק בעל ה"זכרון אליעזר" ממשקולין ז"ע את הפסוק (בראשית לב. יא) "קמנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך". דלכאורה קשה למה אמר יעקב "קמנתי מכל החסדים", שהרי כשאדם נמצא בעת צרה ח"ו ומבקש מהש"ת רחמים על עצמו, ראוי לו להזכיר ולעורר זכויותיו עליו. למה א"כ דווקא בשעת צרה, אמר יעקב "קמנתי מכל החסדים ומכל האמת" ומיעט בזכויותיו? אלא, יעקב אבינו אמר "קמנתי מכל החסדים", דהיינו, ע"י החסדים הרבים שעשית עמדי באתי למידת "קמנתי", דהיינו לשפלות הרוח. ואני יודע שאין אני כדאי לכך, וממילא תהיה בושה זו לי לכפרת עוונות. נמצא שהתפילה הזאת "קמנתי מכל החסדים", היתה בעצם תפילה לעורר זכויות, כנ"ל...

והשתא נבין את דברי המדרש בטוב טעם: "כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו, אמר להם משה אל תתייראו, אלו לאומות העולם, אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח" – שעל ידי כך שהקב"ה ישפיע עליכם שפע רב לאכול ולשתות, תתעוררו לחזור בתשובה, כי תחשבו בעצמכם שאינכם ראויים לכ"כ הרבה שפע טוב וחסד, וזה יביא אתכם לחזור למוטב ללא צורך בנגעים ח"ו...

וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים וכו' (יב, א-ב)

דרש הגה"ק רבי ישראל סלאנטר ז"ע – למה נסמכה פרשת "תזריע", שרוב רובה עניני נגעים ומצורעים, לפרשת "שמיני" שרוב רובה עניני מאכלות אסורות? אלא, משום שהנגעים באים בעיקר על עון לשון הרע. צא וראה: בעוד שרוב בני אדם נזהרין באכילת מאכלות אסורות ובדוקים שבעים ושבע שלא יבלעו הלילה תולעת קטנה, הרי מאידך, אין הם נזהרים בכבודו של הוולת ואיש את רעהו חיים בלעו במלתעות הלשון הרע. לפיכך סמכה תורה, לאמור: כשם שאתם נזהרים במאכלות אסורות, כך תיזהרו בלשון אסורה... כשם שנזהרים על מה שמכניסים לפה, צריך להיזהר על מה שמוציאים מהפה!...

ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעולה או תור לחטאת וכו', והקריבו לפני ה'. זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה.

ואם לא תמצא ידה ידי שח ולקחה שתי תורים (יב, ו-ז)

אמר הרמ"ק רבי שלום מבבל ז"ע: שמכאן רואים ראייה מפורשת מן התורה שמן הדין ומן הראוי שתהיה פרנסה ברחבות לישראל. כי הכתוב אומר: "אשה כי תזריע וילדה, תביא כבש בן שנתו לעולה ובן יונה או תור לחטאת" ומסיים: זאת תורת היולדת, ואחר כך נאמר: ואם לא תמצא ידה די שח ולקחה שתי תורים או שני בני יונה. ואינו מובן, למה הפסיק ב"זאת תורת היולדת" קודם שאמר "ואם לא תמצא ידה, הלא גם זה שייך לתורת היולדת?" אלא שהתורה אומרת לנו "זאת תורת היולדת" – כך צריכה להיות המצב של יולדת! – שתשיג ידה לקרבן עשיר, כי על פי התורה צריכה להיות כל יולדת שיהיו לה צרכיה בריחה, אלא שאם יתרחש לפעמים ש"לא תמצא ידה" זה כבר איננו לפי התורה...

לכן כתב הרמ"ק בעל ה"שפת אמת" ז"ע – נהגו לעשות את "סעודת הברית" דווקא, ברחבות רבה! בכדי להמשיך פרנסה לכלל ישראל, שהרי בתורה כתוב "זאת תורת היולדת" מיד לאחר הקרבן של "יולדת עשירה", לומר לך: "זאת תורת היולדת" – כך צריכים להתנהג!...

וכן אמרו במדרש תנחומא (תצוה א): אמר רשב"י: בא וראה שאין חביב לפני האדם יותר מבנו, והוא בכל זאת מל אותה, וכל כך למה? א"ר נחמן בר שמואל

הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים!

אמר הכותב: לרגל תחילת "זמן הקיץ" בו שבים לומדי התורה די בכל אתר ואתר אל היכלי התורה בכדי להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו, אביא בפניכם הסבר נפלא שראיתי השבוע בספר "בינה לעיתים" לרבינו עזריה פיגו ז"ע (סוף דרוש מ"ה) על דבריו של נעים זמירות ישראל משיח ה' דוד המלך ע"ה (תהלים פרק יט, א): "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים". דהנה ידוע כי הדבר המתוק, כשיטעים האדם ממנו שיעור מוגבל, יערב לו ולא יקץ בו, אך בהרבות מאכלו ממנו, יהיה אליו לזרא ומואסו, כאשר הזהיר החכם עליו השלום, כאמרו (משלי פרק כ"ה, ט"ז) "דבש מצאת אכול דייד, פן תשבוענו והקאותו". אולם בולמוס אחבת הכסף אינו כן, כי (קהלת פרק ה', ט') "אוהב כסף לא ישבע כסף", וכל אשר ירבה עשרו יגדל עד כח חמדתו ליותר ויותר, כמאמרם ז"ל (קהלת רבה א' י"ג) אין אדם נפטר מן העולם וחצי תאותו בידו.

וכאן רוצה ללמדנו דוד המלך ע"ה את סגולת מעלת דברי התורה ומצוותיה דיש בהם שני סגולות מיוחדות שלא סותרות זו את זו, כי נמצא בהם טבע החמדה על התוספת והריבוי וכוסף ההשפעה, יותר מהזהב ויותר ממי שיש לו פז רב, שבהתרבות לו הזהב, תתרבה החמדה על ריבוי יותר גדול, וזה ענין נפלא, בהיות מתוקים מדבש ונופת צופים, שטבע מתיקות הדבש מחייב הסתפקות בשיעור בינוני, כדי שלא יתעב את הדבש אם יסתפק ממנו הרבה, אבל בדברי תורה על אף מתיקותם העצומה, לעולם תשאר חמדה, וככל שירבה יותר בתורה, כך תתגבר יותר החמדה אליה, עד כאן תוכן דבריו הק' שם.

ונמצינו למדים שיש בתורתנו הקדושה שני מעלות: א. שנחמדים יותר מזהב ומפז רב, וככל שירבה ללמוד ולעסוק בתורה כן תתרבה החמדה אליה. ב. שמתוקים מדבש ונופת צופים, שאין הלימוד בתורה רק חמדה חיצונית, אלא יש בה תענוג של מתיקות יותר מהאוכל דבש ונופת צופים. וזה החידוש הנפלא שבתורתנו הקדושה שקיימים בה שתי המעלות גם יחד, המתיקות והחמדה, ואינם סותרים זה את זה, אלא קיימים יחדיו, גודל המתיקות עם ריבוי החמדה...

פרשת הנגעים

מוכא במדרש רבה (טו. ד) כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו, אמר להם משה אל תתייראו, אלו לאומות העולם, אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח שנאמר "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסוכבנהו".

ואת דברי המדרש הללו, ביאר כדרכו כ"ק מרן אדמו"ר ממשיקולין שליט"א בהקדם דברי הרמ"ק רבי דוב בער ממעזריטש ז"ע, שביאר את דברי הזמירות לשבת (כל מקדש) "משוך חסדך ליודעך אל קנא ונוקם".

שלכאורה קשה, שמתחיל "בהסד" ומסיים "קנא ונוקם"? אלא ההסבר הוא, שאדם שיש לו דעת להבין ולהשכיל בשעה שהקב"ה עושה עמו חסדים שהוא אינו כדאי ואינו ראוי להם, ומתבייש לפני השי"ת, בושה זו נחשבת לו לכפרת עוונות. וזה הפירוש "משוך חסדך ליודעך", דהיינו, שהקב"ה ישפיע לנו חסדים ויתן לנו דעת להבין שאין אנו ראויים לכך, ובוה יהיה "קנא ונוקם", שזה ייחשב לנקמה לכפר על העוונות, עכ"ל ד.

ועפ"ז אפשר לפרש את דברי דוד המלך ע"ה (תהלים כג. ו) "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי וכו'. דלכאורה מה שייך ב"טוב וחסד" המושג "רדיפה" שהוא לכאורה נראה מנוגד אליו? אלא ההסבר הוא, שדוד המלך ע"ה ביקש מהקב"ה שאם נגזר עליו רדיפה ח"ו, אז רצונו שיתקיים ע"י

כדי לעשות רצון בוראו, הוא רואה בנו שופך דם ממילתו, ומקבל עליו בשמחה. א"ר חנינא ולא עוד, אלא "שהוא מוציא הוצאות ועושה אותו היום של שמחה מה שלא נצטווה", והוא מה שהכתוב אומר: "ואני תמיד אייחל והוספתי על כל תהלתך" (תהלים ע"א), ולא עוד, "אלא אדם הולך ולוה וממשכן עצמו ומשמה אותו היום..."

והיה **השפת אמת זי"ע** מעיר, שהעולם עושים ההיפך מן הכתוב, שהרי לגבי סעודת ברית אמרו חז"ל הנ"ל: "אדם הולך ולוה וממשכן עצמו", ואנו רואים שהציבור מקילים בסעודה קטנה. ואילו לגבי נישואין איתא בספרים את המליצה הידועה על הפסוקים (דברים כד-ה-ו) שנכתבו בסמיכות: "כי יקח איש אישה חדשה" ומיד אחר כך "לא יחבול רחים ורכב" – לומר לך שלא ימשכן עצמו בעבור הוצאות הנישואין, והציבור בכל זאת נוהגין לקחת הלוואות ולהיכנס לחובות מרובים...

מובא בספר **"בורת הברית"** כי השטן מוסר נפשו לבטל סעודת מילה, שכן הוא ר"ת של שמו **סעודת מילה אין** לעשות, לפי שיועד שעל ידי סעודה זו יגדל זכותו, וכאשר יהודי מוסר נפשו לקיים הסעודה בשמחה, מכניע את כוחו...

ועד כמה גדול הוא הענין של "סעודת ברית" – נוכל לראות מן הסיפור הבא:

כשהיה **הרה"ק בעל ה"אמרי אמת"** זי"ע ילד קטן, פנה פעם אביו **הרה"ק בעל ה"שפת אמת"** זי"ע לשארו **הרה"ק רבי פינחס (פינמשע) מפליק זי"ע**, וביקשו שיקחהו יחד עם אחיו הקטן רבי משה בצלאל אל יהודי פלוני בוורשה (ונקב בשמו) שיכרך אותם. עשה רבי פינמשע כפי שנתבקש ויצא עם הילדים לוורשא, חיפש את היהודי, שהשבו בליבו לצדיק מפורסם, אך רק לאחר חקירות ודרישות גילהו. לגדול פליאתו היה נראה כאחד מפשוטי עם, טיפוס המוני ביותר. התרשם רבי פינמשע שחלה אינו מכין מה רוצים ממנו, עם כל זאת מילא את השליחות, ואמר לו: אף שאינך יודע מאומה, תואיל נא לברך אותם בבקשת אביהם הרבי מגור..."

עשה היהודי כחפצו והרעיף ברכות על ראשם... רבי פינמשע היה מסופק אם אכן אותו יהודי נסתר מל"ו צדיקים נסתרים, אולם בשובו לגור אמר לו השפת אמת דבר פלא: "אכן הנו איש פשוט ביותר, אלא פעם אחת כשנימוול בנו, לא היתה בידו אף פרוטה לצרכי סעודת הברית, ומכר את כלי מיטתו להכין סעודת מצוה בכסף שקיבל, אחר כך נשאר בעירום ובחוסר כל. הדבר עשה רושם גדול בשמים, וכי זוהרתי, איש פשוט כמוהו יעשה כזאת! נמנו וגמרו ליתן שכרו גם בעולם הזה, שכל ברכה היוצאת מפיו לא תשוב ריקם, הוא עצמו אינו יודע שניהן בכח סגולי כזה שברכתו מתקיימת..."

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן (יד, ב) בספר **"ראשי בשמים"** פירש פסוק זה בדרך רמז על פי דברי **הזוהר הקדוש** (פרשת פקודי), שכשנאדם מתפלל תפילה בלא כוונה או לומד תורה שלא לשמה, נשמרות זכויות תפילה ולימוד אלו ברקיע מיוחד, ובפעם הבאה שמתפלל בכוונה, או לומד לשמה – מעלים תפלה ולימוד אלו שנעשו כהוגן את כל התפילות והתורות שהיו מונחות באותו רקיע. ורמז לכך ניתן למצוא בפסוק שלפנינו: "זאת תהיה תורת המצורע" כלומר זו תהיה תקנתם של התפילה שהתפלל בלא כוונה והתורה שלמד שלא לשמה, "ביום טהרתו" – היינו ביום שלומד או מתפלל בכוונה, אז "הובא אל הכהן" – יעלו התפלה והלימוד לרצון לפני ה'...

בספר **"נוטרי אמין"** מובא בהקשר לכך את הסיפור הבא שנותן חיזוק עצום לכל אדם באשר הוא: אחד מהסידים משורמקוב היה חתנו של יהודי נכבד, סוחר אמיד וירא שמים. יום אחד הופיע האברך בביתו של **הרה"ק מטשורמקוב זי"ע** ואמר לו: "כבוד הרבי, לדאבון ליבי, עלי לומר לרב כי חמי אינו מתפלל..."

אמר לו הרבי: "סלח לי, אך באיזו שעה אתה מתפלל?"

ענה האברך: "בשעת בוקר מאוחרת".

"כנראה שחתנך מתפלל בזמן", הגיב הרב...

אך הלא התעקש וטען שוב ושוב, כי הוא משוכנע שחתנו אינו מתפלל כלל. בעקבות זאת, בקש ממנו הרבי לעקב אחר חותנו, ורק כאשר יהיה לו ברור ללא כל צל של ספק שאינו מתפלל יאמר לו שהרבי קורא לו. ואכן, לאחר כמה ימים של מעקב, פנה החתן לחותנו ואמר לו שהרבי קורא לו. ההוויר פניו של החתן, והוא נכנס אצל הרבי, ובאימה ויראה ביקש לשמוע מפני מה קרא לו הרבי לסור אליו.

אמר לו הרבי: "שמעתי שאינך מתפלל".

"נכון", השיב האיש.

"הכיצד? מדוע? חקר אותו הרבי.

והאיש הסביר: "אמנם אינני תלמיד חכם גדול, אולם מעלה אחת יש בי:

הנני איש אמת המקפיד מאד על מידה זו. והואיל ואיני מצליח להתכוון בתפילה, אינני רוצה לעשות שקר בנפשי, ולכן אינני מתפלל".

אמר לו הרבי: נאמר בתהלים (פז, ו): "ח' יספור בכתוב עמים זה יולד שם סלח". ופירושו כך:

הנה בא יהודי לבית הכנסת ומתפלל ללא כוונה, האם יכול הקדוש ברוך הוא לכתוב שהוא התפלל תפילה זו? לא ולא! זוהי לא תפילה. ולכן הקדוש ברוך הוא כותב בתיק שלו "אפס".

אפס ועוד אפס מצטרפים זה לזה, עד לשורה ארוכה, בת שלש מאות ששים וארבעה אפסים כמנין ימות השנה... אך אז מגיע יום אחד, שבו אותו יהודי מצליח להתקדש, ומתפלל בכוונה מכל לבו. או אז מוסיף לו הקדוש ברוך הוא את הספרה 1, אך אם יוסיף לו את הספרה 1 בצד ימין הרי זו רק אחת. ואם יוסיף לו את הספרה 1 בצד שמאל, הרי זה אחד עם שלש מאות ששים וארבעה אפסים...

והנה כל האומות כותבות משמאל לימין, לעומת זאת עם ישראל כותב מימין לשמאל, וזהו הפירוש: הקדוש ברוך הוא "יספור בכתוב עמים" – הוא כותב את הספרה 1 בצד שמאל, ובבת אחת הופכת השורה כולה לבעלת משמעות ובעלת ערך של אלפי מיליונים...

ולכן העובדה ש"ח' יספר בכתוב עמים", גורמת לכך ש"זה ילד שם סלח", אותה תפילה אחת שנאמרה מתוך כוונה הלב, כביכול 'מולידה' את כל התפילות כולן, מאחר וברחמיו כותב אותה הקב"ה "בכתוב עמים"...

ולכן הורה הרבי ליהודי שלפניו: "עליך לללא את תפקידך, אתה תענה לברכות ותשתדל לכוון בכל אמירת אמן. אך, דע לך, שגם אם לא תמיד תצליח, גם תפילה זו נחשבת לך, והיא עומדת וממתינה, עד שכשתזכה לתפלה אחת שתאמר בכוונה והיא תזכה להצטרף בין התפלות כולן"...

אבות פרק ב'

הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים (ב, א)

אמר פעם **הרה"ק בעל הצמח צדק מליובאוויטש זי"ע** לנכדו **הרבי הרש"ב זי"ע**: בא וראה איזה חסד עצום עשה הקב"ה עם האדם, שכראו מהלך בקומה זקופה. שכן, תודות לכך מסוגל האדם לראות את השמיים ולזכור כל הזמן – "דע מה למעלה ממך", בעוד ההולכים על ארבע מסוגלים לראות רק את הארץ שמתחת לרגליהם...

הרה"ק בעל התפארת שלמה זי"ע הסביר: "דע מה למעלה ממך" – דע, שכל מה שנעשה "למעלה" – בשמים – הריהו "ממך", הוא תוצאה של פעולתך אתה, האדם...

וכך הסביר **הבעל שם טוב הקדוש זי"ע** את הכתוב (תהילים קכ"א). "ח' צלך" – הקב"ה, כביכול, הוא בחינת צילו של אדם. מה צילו של אדם "מתנהג" כהתנהגותו של האדם יוצר הצל – כך הקב"ה נוהג עם האדם כפי שהאדם נוהג במעשיו. לדוגמא: אם האדם דן את חברו לכף זכות ומוציא בו נקודות חיוביות גם כאשר הוא ראהו עושה מעשים לא טובים, כך גם נוהג עמו הקב"ה ודן אותו עצמו ומביט בנקודות הטובות שבו אף על מעשיו הלא טובים...

בכך גם יובן – אמר **הגה"ק רבי זלמה"ל מוולוז'ין זי"ע** את שאמרו חכמים (בבא מציעא ל"ב). "לא חרבה ירושלים אלא שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עשו לפני משורת הדין". ועל כך הקשו בתוס' שם: הרי נאמר ביומא (ט"ב) שהורבה ירושלים מפני שנאת חינוס? אלא ההסבר הוא: כל זמן שלא העמידו דבריהם על דין תורה והלכו לפני משורת הדין, הלך עמיהם גם הקב"ה לפני משורת הדין – מדה כנגד מדה – על אף שהיו עבירות בידם, כגון שנאת חינוס. אולם, כאשר העמידו את דבריהם על דין תורה – או אז נהג איתם הקב"ה גם כן לפי הדין ולא לפני משורת הדין. וממילא, נענשו על העבירות שבידיהם, וכנייהן גם – שנאת חינוס.

ואילו **הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע** הסביר: "דע מה למעלה ממך" – שים לב לאותם הדברים שהם "למעלה ממך" – שהם מעבר מיכולת הפיקוח שלך ולמעלה מבעולתך. "עין רואה" – מאליה דברים הפגומים, "אוזן שומעת" – מעצמה דברים אסורים הנאמרים בחלל האויר, "וכל מעשיך בספר נכתבין" – וכל הפעולות האלה נרשמות בלבך ונחקקות בו על כן השתדל לילך רק במקומות שבהם המראות והקולות טובים...

הגאון מהר"מ אלמושיננו זי"ע הסביר: "ממך" – מתוך עיין כך תוכל לדעת שיש למעלה ממך, בשמים, שלשה דברים: עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבין.

כי אם לאדם עין רואה קל והומר שמן השמים רואים, ואם לאדם אוזן שומעת קל והומר שבשמים שומעים, ושום דבר אינו הולך לאיבוד. וכך כתוב (תהלים צ"ד, ט'): "הנוטע אוזן הלא ישמע, אם יוצר עין הלא יביט"...